

Landsbygdsnytt

Gårdsreportage – Kalvstall hos Nilssons lantbruk i Herte
Jordbrukarstöd – Din SAM-ansökan 2017
Varför betala för energi du inte behöver?
Kurser på gång – kom med!

Grundkurser för behörighet att använda växtskyddsmedel 2017

Lantbruk, golf/grönyta och skogsplantkola

Behörighet att använda växtskyddsmedel krävs för alla som använder kemiska växtskyddsmedel av klass 1 L och 2 L. Behörigheten måste förnyas vart 5:e år med en endags vidarebildningskurs – kallelse.

Grundkurs 4 dagar

Tidpunkt: 4, 5, 11 och 12 april 2017

Plats: Borlänge / Fornby Folkhögskola / Dalarna

Anmälningar och frågor

Dalarna, Gunilla Streiffert
tel 010-2250 267, 070-55 888 56
gunilla.streiffert@lansstyrelsen.se

Gävleborg, Mats Selin
tel 010-2251 432, 070-682 9176
mats.selin@lansstyrelsen.se

Aktuell info om behörighetskurserna finns på Jordbruksverkets hemsida.

Betesdjur sökes!

Länsstyrelsen Dalarna söker betesdjur till Holmsjöarnas naturreservat utanför Borlänge. Betesmarken är ca 22 hektar stor och består av fuktiga till blöta naturbetesmarker.

Har du lämpliga djur (helst lätt kött-rasnöt) och kan ordna med tillsyn? Är du intresserad av ett långsiktigt betessamarbete? Hör i så fall av dig till mig, Anders Heurlin, för att prata förutsättningar och ersättning.

Anders Heurlin 010-225 03 39
anders.heurlin@lansstyrelsen.se

Nya medarbetare i Gävle

Nu när landsbygdsprogrammets alla system är tillgängliga har enheten för landsbygd och tillväxt fått in nya medarbetare.

LASSE SVENSSON

Kommer senast från Länsförsäkringar Bank. Har också arbetat på LRF Konsult i Bollnäs och som lärare på Naturbruksgymnasiet Nytorpsskolan.

Lasse kommer främst att arbeta med företagsstöd inom landsbygdsprogrammet.

Telefon: 010-225 14 17

E-post: lasse.svensson@lansstyrelsen.se

MARIA PERSSON

Har tidigare arbetat på Länsförsäkringar som försäkringsrådgivare samt praktiskt inom lantbruk men kommer senast från en administrationstjänst inom reservdelsförsäljning/verkstad.

Maria kommer att jobba med projekt inom Nya jobb samt företagsstöd inom landsbygdsprogrammet.

Telefon: 010-225 14 28

E-post:

maria.helena.persson@lansstyrelsen.se

ERICA HOLMQVIST PERSSON

Har funnits här på länsstyrelsen fram till och med 2014 och har nu återkommit som förstärkning framför allt för arbete inom havs- och fiskerifonden, bygdemedel och fisketillsyningsmän.

Under tiden Erica inte varit hos oss har hon bland annat arbetat hos Nedre Dalälvens utvecklingsbolag, NEDAB.

Telefon: 010-225 14 15

E-post: erica.persson@lansstyrelsen.se

HELENA LÖFSTRÖM

Vi vill passa på att presentera Helena här fast hon varit vikarie här hos oss sedan försommaren 2016. Helena har utbildat sig till redovisningsekonom efter hon lämnat arbetet som lantbrevbärare bakom sig. Helena kommer att främst arbeta med företagsstöd inom landsbygdsprogrammet.

Telefon: 010-225 14 59

E-post: helena.lofstrom@lansstyrelsen.se

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

Länsstyrelsen
Gävleborg

Redaktion:

Ann Marie Fagerberg, Berit Löfgren, Sten-Rune Lundin, Jenny Larsson, Märta Ohlsson, Kristin Larsson

Ansvarig utgivare: Mats Hindström

Layout: DietmarDesign | **Tryck:** Danagårds LITHO AB | **Upplaga:** 5 500 ex

Adressändringar och prenumerationer:

Gisela Kayal 010-225 02 48, gisela.kayal@lansstyrelsen.se

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling - Europa investerar i landsbygdsområden

Nilssons Lantbruk i Herte utanför Bollnäs

Lantbruket drivs av Johanna, Joel och Simon Nilsson sedan hösten 2014. Areal ca 220 ha fördelat på 110 ha vall, 10 ha grönfoder och 100 ha spannmål. Gården bedriver nötköttsproduktion och har idag ca 310 st djurplatser. De köper in i huvudsak mjölkkraskalvar, ibland blir det någon kötraskorsning. Inköpsvikten ligger vid ca 50 kg och medeltillväxten för djuren är för tillfället drygt 1100 g/dag och en slaktålder på 16,1 månad. Djuren skickas på slakt till Scans slakteri i Ickholmen utanför Rättvik.

Under hösten 2016 har Nilssons Lantbruk byggt ett nytt mottagningsstall och vid gårdsbesöket träffade jag Simon Nilsson för att höra lite hur tankarna gick inför bygget. Simon vill ge rådet att åka runt och titta på hur andra byggt och ta del av andras erfarenheter, lägg tid på besöken, ibland ser man bra lösningar man tar med sig men även lösningar som man kan utveckla. En viktig del i deras byggplanering var smittskyddssamrådet med veterinären hos Gård och Djurhälsan, därefter väger man ihop allt detta och drar en gräns för vad som är rimligt ur ett ekonomiskt perspektiv och bygger efter det. Mottagningsstallet kostade ca 2,3 miljoner, de var eniga om att stommen skulle vara i limträ dels på grund av att det är trevligare med trä och dels riskerna vid brand. Lokala hantverkare plus mycket eget arbete gjorde att bygget gick relativt snabbt att få uppbyggt under hösten. Byggstart var 8/8-2016 och de stallade in i mitten på november.

Stallet består av 14 st kalvboxar med 5 st kalvar i varje box. Ur smittskyddssynpunkt är varannan vägg ca 4 m hög.

Mycket ljusinsläpp var ett krav. De valde vikportar av den anledningen att stallet skulle bli dragfritt vilket kan ha vållat problem med vanliga skjutportar. Både tilluft och frånluftsöppningar är fågel-skyddat med nät. Kalvarnas utfodras med mjölktaxi och napphink, de valde det systemet för att snabbt se en hängig kalv och därmed kunna sätta in en tidig åtgärd. Mjölkkalvarna får även hö och kalvkraftfoder. Vatten till kalvarna byggdes med ett cirkulerande system plus värmeslinga.

Vid ca 90 kg vikt vänjs kalvarna av från mjölk och därefter flyttas de till en lösdriftsavdelning i anslutning till stallet, helt avskilt med vägg från golv tillnock. Utfodringen i denna avdelning sker med fullfodervagn. Fodret består av ensilage, kornkross, vete/ärt grönfoder plus ungnötskoncentrat och mineraler. Djuren flyttas sedan till ett mellanstall i gamla ladugårdsbyggnaden innan de flyttas till ett slutgödningsstall som byggdes år 2008. Planen är att om något år bygga ett nytt mellanstall.

Text och foto: Mats Selin
Telefon: 010-225 14 32

Smittskydd i mottagningsstall

Mottagningsstall krävs vid inköp av mer än 50 kalvar (under 4 månader) per år från mer än en besättning, men rekommenderas för alla som köper in djur från mer än en besättning.

Mottagningsstallet ska gärna ligga i en separat byggnad.

Bygg om möjligt för ”all in – all out” – ger möjlighet för rengöring av boxarna mellan grupper vilket sänker smittrycket. Krävs om du köper kalvar från mer än fem besättningar.

Bygg helst för mindre grupper – färre djur i varje grupp ger lägre smittryck och mindre risk för ”dagiseffekter”. Grupper på max 10 djur rekommenderas.

Tänk igenom hur skötseln av djuren ska ske. Undvik att sprida smitta mellan grupper och mellan stallar, sköt sjuka djur sist. Använd helst särskilda kläder och stövlar i mottagningsstallet.

Ett handfat ger möjlighet att tvätta händerna efter skötseln av djuren.

Diskutera gärna smittskydd med din veterinär inför ny- och ombyggnationer.

Jenny Bransell, 010-225 12 68,
jenny.bransell@lansstyrelsen.se

Det gäller din SAM ansökan 2017!

LÖSENODET FÖRSVINNAR! SE ÖVER ALTERNATIVEN FÖR E-LEGITIMATION!

Jordbruksverket har i flera år arbetat för att deras digitala tjänster ska vara helt digitala. Detta för att systemen ska bli så säkra att använda som möjligt. Ett steg i detta är att ta bort möjligheten till att använda lösenord vid inloggning av tex SAM Internet. Detta innebär att det inte kommer att skickas ut några lösenord inför ansökningsperioden 2017.

ANVÄND E-LEGITIMATION I SAM ANSÖKAN 2017

Du behöver ha e-legitimation för att kunna göra SAM ansökan 2017. Med

e-legitimation kan du se uppgifter om ditt företag, göra din SAM-ansökan, ändra i din SAM ansökan och signera den. Det fungerar precis som din vanliga legitimation och signatur – fast på datorn.

DET HÄR ÄR E-LEGITIMATION

- Du kan skriva under din ansökan direkt på datorn
- Du kan använda din e-legitimation för Mina sidor, SAM Internet och andra e-tjänster
- Du kan också använda din e-legitimation hos andra myndigheter

En e-legitimation är en elektronisk legitimation som du kan använda för

att logga in i tjänster på internet och för att skriva under något på internet. Din e-legitimation visar att du är just du och den motsvarar ditt ID-kort eller körkort. När du använder din e-legitimation för att skriva under något på internet motsvarar det din underskrift på papper.

Du skaffar din e-legitimation hos din bank eller hos Telia. De flesta banker kallar e-legitimationen för BankID. Du kan välja att ha bankid direkt på din dator eller ett så kallat mobilt bankid.

DET HÄR ÄR MOBILT BANKID

Mobilt BankID är en e-legitimation som finns i din mobiltelefon eller på din surfplatta. Hos Jordbruksverket kan du använda Mobilt BankID när du vill nå Mina sidor, SAM Internet eller andra e-tjänster från en dator. Det fungerar däremot inte att använda e-tjänsterna direkt i mobiltelefonen eller på surfplattan

Om du väljer att låta en konsult hjälpa dig med din SAM ansökan och/eller om du har ett aktie- eller handelsbolag kan du utfärda en fullmakt som gör att konsulten eller den för företaget behöriga firmatecknaren kan logga in på din SAM ansökan via sin e-legitimation.

Har du för avsikt att besöka några av våra tillfällen för öppet hus behöver du ta med dig ditt mobila bankid för att kunna logga in i SAM Internet och göra din SAM ansökan 2017!

Checklista för din SAM-ansökan

- Du loggar in på SAM internet med din E-legitimation via mina sidor. Tidigare har det funnits en länk på jordbruksverkets hemsida där man kunde klicka sig fram till SAM Internet. Länken är borttagen från och med 2017 och du loggar alltså in via mina sidor för att göra din SAM ansökan. Mina sidor hittar du på [www.jordbruksverket.se/E-tjänster](http://www.jordbruksverket.se/E-tjanster).
- Senast 4 maj måste du ha minst 4 ha jordbruksmark och 4 stödrätter.
- Om du har sökt på ett block som någon annan också har sökt på kommer du få en varning i SAM Internet. Det är bara en lantbrukare som kan söka på ett block. Om blocket ska delas på grund av att två lantbrukare söker på varsin del ska du begära en blockredigering.
- Kontrollera så att de produktionsplatsnummer som du vill ska ligga till grund för de djurbaserade stöden finns med under övriga uppgifter.
- Åtagandena är inte beslutade vilket gör att du i SAM internet inte ser vilket åtagande du har på respektive block. Om du vet att du sökt ett åtagande på dina block behöver du inte göra det igen. Om du däremot vill ändra något i dina åtaganden ska du göra det under ange gröda och stöd. Bocka i rutan ”Ansökan om att ändra åtagandet du sökte X år”. Därefter skriver du vad du vill ändra för just det blocket i rutan som kommer upp.
- Om du söker stödet till Unga lantbrukare och är en juridisk person måste du skicka in underlag som styrker ägandeförhållandena varje år! Detta underlag ska ha kommit till länsstyrelsen senast den 4 maj. Därefter räknas varje dag som en försenad ansökan fram till den 16 maj. Har inte underlaget kommit in då får du inget stöd alls för unga lantbrukare.
- Om du är ansluten till ett certifieringsorgan och vill söka någon av de ekologiska ersättningarna anger du vilket certifieringsorgan du är ansluten till under övriga uppgifter i SAM internet.
- Om du tidigare sökt ett åtagande för Omställning till ekologisk produktion och produktionen nu är omställd, det vill säga godkänd för certifiering, måste du aktivt söka ett åtagande för Ekologisk produktion. Åtagande för Omställning till ekologisk produktion övergår inte automatiskt till åtagande för Ekologisk produktion då åtagandet för Omställning till ekologisk produktion löper ut.
- Observera att du måste anmäla alla händelser för nötkreatur till CDB för att få full ersättning i de djurbaserade stöden.

Kom ihåg att uppdatera din mailadress när du lämnar in SAM-ansökan. Vi gör vissa informationsutskick via mail.

Om du ska överta eller överlåta ett företag

Om du ska överlåta eller överta ett företag 2017 finns det några saker att tänka på!

Kontakta länsstyrelsen, som du når på telefon 0771-67 00 00, för mer information.

Pernilla Månsson

Länsstyrelsen Gävleborg
pernilla.mansson@lansstyrelsen.se
010-225 14 44

Jennie Lundgren

Länsstyrelsen Dalarna
jennie.lundgren@lansstyrelsen.se
010-225 02 50

Viktiga datum!

- **SAM Internet öppnar 22 februari.** Det är då du tidigast kan logga in med din e-legitimation och göra din SAM ansökan. Du loggar in på SAM Internet via mina sidor som du finner på [www.jordbruksverket.se/E-tjänster](http://www.jordbruksverket.se/E-tjanster)
- **Sista ansökningsdag 4 maj.** Om ansökan kommer in efter 4 maj blir det avdrag motsvarande 1% per arbetsdag i totalt 25 dagar på stödbeloppet. Kommer ansökan in efter 4 maj plus 25 dagar avslås den.
- **Sista ändringsdag 15 juni.** Fram till sista ändringsdag kan du ändra i din SAM ansökan. Efter sista ändringsdag kan du enbart dra tillbaka uppgifter i din SAM ansökan. Tänk dock på att om du blir aviserad en kontroll i fält minskar dina möjligheter att göra ändringar i SAM ansökan.
- **15 juni är sista dag för överlåtelse av del av företag.** Om du ska överta eller överlåta delar av ett företag ska blanketten "Övertagande av SAM-ansökan" ha kommit till länsstyrelsen senast 15 juni. Glöm inte bort att föra över stödrätterna!

SAM-Internet kurser i Dalarna

Tid	Ort	Lokal
29 mars 18.00-21.00	Hedemora	ABFs lokaler
30 mars 12.00-16.00	Mora	Mora Folkhögskola
30 mars 18.00-21.00	Mora	Mora Folkhögskola

Anmälan till: Studieförbundet Vuxenskolan
Tel 0243-820 80 eller e-post eva.nordkvist@sv.se

ÖPPET HUS PÅ LÄNSSTYRELSEN I FALUN

Vecka 14 till vecka 18

Man kan boka en dator i två timmar och få teknisk support.

Anmälan på 0771-67 00 00 under telefontid 9.00-12.00 och 13.00-15.00

Informationsträffar i Dalarna

Länsstyrelsen i Dalarnas län kommer att hålla informations-träffar om jordbrukarstöden under mars och april.

På informationsträffarna kommer vi att prata om nyheter i stöden för 2017. Vi svarar även på de frågor som besökare önskar ta upp med oss.

14 mars	19-21	Rättvik, Stiernhööksgymnasiet
21 mars	19-21	Säter, Folkets Hus
29 mars	19-21	Lima, Folkets Hus
30 mars	19-21	Avesta, Korskrogens Bygdegård
4 april	19-21	Falun, Länsstyrelsen

Frågor: 0771-67 00 00.
Välkommen!

LÄNSSTYRELSEN
DALARNAS LÄN

Öppet hus SAM Internet 2017

Länsstyrelsen i Gävleborg kommer att ordna öppet hus för de som vill göra sin ansökan i SAM Internet med stöd av handläggare från Länsstyrelsen.

Nytt för i år är att du som söker stöd behöver e-legitimation för att kunna logga in. Jordbruksverket kommer inte längre att skicka ut lösenord. Vi från Länsstyrelsen finns tillgängliga som stöd men det är du själv som fyller i din ansökan.

VI FINNS PÅ FÖLJANDE PLATSER

Länsstyrelsen Gävle	fredag 7 april,	10-15
IFTAC Håstaholmen 4 Hudiksvall	torsdag 20 april,	10-18
Folkhögskolan Bollnäs	måndag 24 april,	11-19
Utvecklingscentrum Ljusdal	tisdag 25 april,	13-17
Länsstyrelsen Gävle	tisdag 2 maj,	13-19

Kontaktperson: Åsa Andersson 010-2251422 asa.andersson@lansstyrelsen.se

LÅNA DATOR HOS LÄNSSTYRELSEN

Länsstyrelsen i Gävleborg kommer också att ha lånedatorer under ansökningsperioden. Du bokar tid med en handläggare genom att ringa 0771-67 00 00.

Vi finns tillgängliga som stöd i maximalt 2 timmar men det är du själv som fyller i din ansökan.

Länsstyrelsen
Gävleborg

Varför betala för energi du inte behöver?

Med enkla åtgärder, bra planering av transporter och rätt val vid nyinvesteringar går det att minska lantbrukens energianvändning med 5 till 15 procent visar energikartläggningar som gjorts.

Sofia Lindman tar över som energirådgivare på Hushållningssällskapet efter Gunnar Hadders

Energispartips

VILKA ÅTGÄRDER SOM KAN SPARA MEST ENERGI SKILJER SIG MELLAN PRODUKTIONSINRIKTNINGAR. HÄR ÄR NÅGRA TIPS:

- Ge dig själv och anställda en kurs i sparsam körning. Även en måttlig besparing på 5 procent bränsle motsvarar tusenlappar varje år.
- Byt till energisnål belysning och montera närvarostyrning. LED-tekniken har gått framåt rejält, så idag behöver man inte tveka.
- Det går åt onödigt mycket värme för att förebygga att vatten fryser i djurstallar. Se till så att frostskyddet inte är på längre tid på året än nödvändigt.
- Gör rent kondensorn för mjölkkyllning fyra gånger per år.
- Installera varvtalsreglering på vakuumpumpar så att de är dimensionerade efter de olika behoven vid mjölkning och diskning.
- Det kan vara mycket lönsamt att byta ut gamla fläktar mot direktdrivna som även är varvtalsreglerade.
- Använd elmotorer, till exempel elektrisk foderblandare och vedkap istället för traktorer för de jobb som går, då de har mycket högre verkningsgrad.
- Energioptimera spannmålstorkningen.
- För uppvärmda djurstallar är ventilationen den stora energitjuven och behöver därför behövsanpassas. Om man minskar luftomsättningen med 20 procent så minskar elanvändningen med 50 procent.

Det är mycket pengar och intresset för frågan ökar. Många gånger kan det handla om enkla åtgärder som man inte tänkt på. På köpet kan man få bättre arbetsmiljö och göra tidsvinster på bättre logistiklösningar. En bättre koll på de tekniska installationerna ger också högre driftsäkerhet.

En energikartläggning ger dig koll på hur användningen av el, diesel och andra bränslen fördelas sig på gården och hur det ser ut jämfört med andra gårdar. Det resulterar i en lista med förslag på lönsamma energiåtgärder, både investeringar och rutiner. Rapporten är även bra att kunna visa upp för organisationer och myndigheter som kräver att du gjort en energikartläggning.

Sofia Lindman från Hushållningssällskapet konstaterar att det alltid finns fler smarta sätt att spara energi, även när man tror att man är klar.

– Det kan vara en fördel att komma utifrån och se saker som man annars blivit ”hemmablind” för, säger Sofia, som är agronom och byggnadsrådgivare. Hon betonar även att det är viktigt att den konsult som gör energikartläggningen kan lantbruk så att inte åtgärderna ger negativ påverkan på avkastning, produktivitet samt arbets- och djurmiljö.

Många mjölkgårdar har bra koll och använder till exempel redan värmeåtervinning från mjölken. Nästa steg kan vara förkylning av mjölken för att minska energiåtgången för kylning, säger Max Jamiesson från LRF Konsult i Linköping som gjort många kartläggningar på lantbruk. Max konstaterar annars att det område där man kan spara mest energi och därmed pengar är inom transporter och logistik.

– Det gäller att tänka över var jag kör, med vad och hur. Att planera logistiken så att onödiga transporter undviks och att välja rätt fordon gör stor skillnad i plånboken. Det går att räkna på besparingen per ton, säger Max. Ett exempel kan vara att ha satellitbrunnar för gödselhantering.

ENERGIKOLLEN FÖR LANTBRUK

Energikollen erbjuds via Greppa Näringen. Gårdar med minst 25 djurenheter kan få en energikartläggning med några timmars gårdsbesök. Kostnaden är 1 000 kronor och du kan få det även om du inte är Greppamedlem.

ENERGIKARTLÄGGNINGSSTÖD FÖR ALLA FÖRETAG

För en mer ingående analys kan du ansöka om energikartläggningsstöd från Energimyndigheten. Det gäller alla företag som använder mer än 300 megawattimmar per år eller som har mer än 100 djurenheter. Bidraget uppgår till 20 000–30 000 kr (beroende på hur stor energianvändning är) för rådgivningstimmars. Stödet motsvarar 50 procent av kostnaden och du medfinansierar med lika många egna timmar, så du behöver inte lägga ut några pengar. Energikartläggningsstödet är därmed mer förmånligt för den som vill ha en mer ingående analys. Läs mer på www.energimyndigheten.se/smf.

Energikontoren i Dalarna och Gävleborg kan hjälpa till att söka stödet.

Kontaktpersoner: Mattias Ahlstedt, Energikontor Dalarna och Magnus Olander, Region Gävleborg.

STÖD FÖR ATT PLANERA INVESTERINGAR

Energimyndigheten har infört ett nytt stöd ”Miljöstudier – inför en energieffektiv investering”. Företag som behöver planera inför en investering som bidrar till energieffektivisering kan få hela konsultkostnaden täckt av stödet. Stödet motsvarar 70 % av kostnaden och du medfinansierar resterande del med egna timmar.

INVESTERINGSSTÖD GENOM KLIMATKLIVET

Naturvårdsverkets satsning på bidrag till klimatsmarta investeringar kan vara särskilt intressant för lantbruk. Investeringar i exempelvis bättre gödselhantering som leder till minskade utsläpp av växthusgaser kan ges bidrag. Kontaktpersoner: Maria Saxe, Länsstyrelsen i Dalarnas län och Åsa Eklund Öberg, Länsstyrelsen i Gävleborgs län.

Marit Ragnarsson, 010-2250382, marit.ragnarsson@lansstyrelsen.se

Våtmarker – fältvandringar

Ett tillfälle att kika på anlagda och naturliga våtmarker, utbyta kunskaper om anläggning och skötsel och inte minst om våtmarkernas stora betydelse för naturvärden och för miljön.

Vi tar upp

- Våtmarkernas betydelse
- Våtmarksarter
- Anläggning, dämnen och fiskvandring
- Skötsel

Tid och plats:

Malung, tisdag den 9 maj klockan 17.00-21.00: Våtmark vid Örsåsen anlagd av Lars Landström. Även Lödersjöns naturreservat. Samling vid Örsåsen.

Hedemora, tisdag den 16 maj klockan 17.00-21.00: Våtmark anlagd av Hermanssons lantbruk, Örångarna. Samling vid Örångarna. Sedan tittar vi på en våtmark hos Johan Backlin som berättar om olika konstruktioner.

Leksand, torsdagen den 18 maj klockan 17.00-21.00: Limsjön, Stenbrottjärn och Brenäsviken. Staffan Müller guidar. Samling vid parkeringen vid fågeltornet vid södra delen av Limsjön.

Avesta, torsdag den 1 juni klockan 17.00-21.00: Ulf Kronander i Morshyttan anlade några våtmarker för 8-10 år sedan. Därefter strandäng vid Åsgarn. Samling hos Ulf Kronander.

Vi bjuder på kaffe. Medtag gärna fikabröd efter egen smak!

För mer information kontakta: Edward Wirgén, 010-225 02 70 edward.wirgen@lansstyrelsen.se

Ekologisk djurproduktion? Är det något för dig?

Har du dikor, ungnöt till slakt eller får? Under året har du möjlighet att följa en kursserie där vi går igenom det mesta från djurens fysiologi, beteende, enkel foderlära, foderproduktion, bete, management och byggnadslösningar.

Välj att delta på hela kursserien eller vid enstaka tillfälle. Nöt och får hålls i separata grupper.

Kursledare får: Sofia Jansson Växa Sverige,

Kursledare nöt: Kicki Markusson, Växa Sverige

Första kurstillfället hålls för både får och nöt i

Arbrå den 5:e april kl 10.00-15.00 (fika från 9:30) på Friskolan Nytorp

Borlänge den 6:e april kl 10.00-15.00 (fika från 9:30) på Buskäkers vårdshus

- Regler ekologisk produktion och tillvägagångssätt för omläggning
- Djuret, fysiologi, beteende, foder, näringsvärde och behov
- Uppfödningstrategier med uppfödningmodeller, raser och rasval

2:a kurstillfället i början av juli:

Fältvandring på bete med fokus på odling, skötsel, vallgator och praktiska lösningar för lyckade beten

3:e tillfället i oktober:

Fördjupning foderproduktion och foderkonservering

4:e tillfället i november:

Ekonomi, management och byggnadslösningar

Ingen kursavgift. Mat och fika på egen bekostnad

Anmälan till:

Kicki Markusson 070-375 25 59
ann-catrin.markusson@vxa och

Sofia Jansson 070-380 25 01
sofia.jansson@vxa.se

greppa näringen

– kostnadsfri gårdsrådgivning

Länsstyrelserna i Gävleborg och Dalarna kan erbjuda kostnadsfri rådgivning inom Greppa Näringen. Den gårdsbaserade rådgivningen är själva hjärtat i Greppa Näringen och är bra för både gårdens ekonomi och miljön.

Du kan till exempel få hjälp med en växtnäringsbalans, kanske har du funderingar kring grovfoderodling, behöver hjälp med byggplanering eller kontroll av dina foderstater?

All information hittar du på www.greppa.nu

Målgruppen är främst ni som har minst 50 ha åkermark och/eller minst 25 djurenheter.

Intresserade kan kontakta rådgivningsföretagen direkt eller er länsstyrelse.

Du hittar aktuella rådgivningsföretag i ditt län på Greppa Näringens hemsida: www.greppa.nu.

Gå in under fliken "Våra tjänster" och "Rådgivning" klicka därefter "Hitta Rådgivningsföretag" och välj ditt län.

Du kan alltid ringa din länsstyrelse för frågor och funderingar om Greppa Näringen

- **Gävleborg:** Karin Ellgardt Fredlund,
karin.ellgardtfredlund@lansstyrelsen.se, 010-225 14 24
- **Dalarna:** Martin Henriksson,
martin.henriksson@lansstyrelsen.se, 010-225 02 44

Valldag

Onsdagen 14 juni på Stiernhööksgymnasiet i Rättvik!

Arrangörer: Länsstyrelsen Dalarna och Gävleborg samt Stiernhööksgymnasiet.

Ingen anmälan till dagen krävs.

Ekologisk produktion – kostnadsfri omlägningsrådgivning

Går du i tankar om att starta upp eller lägga om till ekologisk produktion? Då kan du nu få hjälp genom kostnadsfri enskild gårdsrådgivning. Om du redan är etablerad ekologisk producent eller under omläggning kan du få hjälp att lösa specifika problem i din ekologiska produktion.

Mer information finns på länsstyrelsernas webbplatser:

www.lansstyrelsen.se/dalarna
www.lansstyrelsen.se/gavleborg

Du kan alltid ringa din länsstyrelse för frågor och funderingar om rådgivning till ekologisk produktion.

- **För Gävleborg:** Karin Ellgardt Fredlund 010-225 14 24
- **För Dalarna:** Kristina Homman 010-225 02 45

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden

Vårt gröna goda arv som resurs! Kulturhistoria, odling, matlagning

Kurs för dig med besöksföretag i Dalarna och som vill satsa på "Trädgården som resurs"

Odla och laga mat med köksväxter med spännande historia från Dalarna! Lär dig om sorter, mångfald och smak från äldre köksväxter.

Ondagen 29 mars kl 9.30-16.00 Leksands Folkhögskola

Agneta Magnusson, kulturhistoriker med stor kunskap och erfarenhet av bevarande av äldre kulturväxter berättar under dagen om:

- Vad åt man förr? Om mathållning och odling på en dalagård före 1850.
- Finns gamla sorter, köksväxter och fröer kvar?
- Odla och använd äldre köksväxter idag!
- Ta tillvara växter och kunskap i din närhet!
- Vad ska vi odla i sommar? bland fröer som Agneta har med sig. Idéer och planering inför kursdag 2 med matlagning av det som odlats under sommaren.

Ondagen 13 september (vid många deltagare även tisdagen 12 september) Dala-Floda Vårdshus

Äldre sorters grönsaker i nya anrättningar! Under ledning av Per Ersson, kock på Dala-Floda vårdshus anrättar vi grönsakerna som odlats under sommaren på spännande och smakrika sätt.

Max antal deltagare: 15

Kursdagarna kostar 500 kr /dag + lunch och fika

För mer information och anmälan senast 19 mars på <https://jordbruksverket.pingpong.se/oppenkatalog> sök på kursid 1478

Frågor: Kristina Homman, kristina.homman@lansstyrelsen.se 010-225 02 45

Kurs i ekologisk växthusodling av grönsaker!

Med fokus på tomat och gurka. Kursen är för dig som funderar på att starta eller nyligen har startat en yrkesmässig ekologisk växthusodling. Under två kursdagar lär vi oss om jord, gödsling, odlingssystem, plantupptragning och odlingsteknik. Vi besöker också två företag som bedriver ekologisk odling av tomat och gurka.

Tisdagen 4 april kl 9.00-16.00 Stiftsgården Rättvik

- regler för certifierad ekologisk växthusodling
- val av växthus och odlingssystem samt vilka grödor som passar i dessa
- plantupptragning av tomat och gurka

Vi besöker också Anders Björklund, Massarbäck AB i Rättvik som har 800 kvm odling av gurka och tomat i kallväxthus. Hos Anders tittar vi framförallt på plantupptragning av tomat och gurka. Medverkar gör Christina Winter, Jordbruksverket, Karin Ellgardt Fredlund, Länsstyrelsen Gävleborg och Kristina Homman, Länsstyrelsen Dalarna

Kursdag 2 i Gävleborgs län i slutet av juni.

Jord, gödsling, växtskydd och odlingsteknik för tomat och gurka. På eftermiddagen studiebesök hos ekologisk odlare av tomat och gurka.

Max antal deltagare: 20

Kursen är kostnadsfri men du betalar på plats för lunch och fika.

För mer information och anmälan senast 19 mars till <https://jordbruksverket.pingpong.se/oppenkatalog> sök på kursid 1528

Frågor:

Kristina Homman, 010-225 02 45
kristina.homman@lansstyrelsen.se

Karin Ellgardt Fredlund, 010-225 14 24
karin.ellgardtfredlund@lansstyrelsen.se

Lieslipning

Planering pågår för kurser i slipning av liar och/eller slipstationer där du under handledning kan öva att slipa din lie.

Annonseras på Länsstyrelsens hemsida

www.lansstyrelsen.se/dalarna under Lantbruk & landsbygd/ Rådgivning och kurser senare under våren.

Tillverka en hässja

Plats: Dala-Floda

Tid: Lördag 6 maj kl 8-16

På förmiddagen bygger ni tillsammans en hässja. Odens Olle Eriksson går igenom hur man tillverkar en hässja och berättar vad man ska tänka på när det gäller virkesval, dimensioner m.m. Efter medhavd lunch får ni under eftermiddagen själva tillverka en hässja att ta med hem.

Anmälan senast 28 april via kalendern längst ner till höger på länsstyrelsens webbplats www.lansstyrelsen.se/dalarna

Märta Ohlsson tfn 010-225 02 58, marta.ohlsson@lansstyrelsen.se

Väsningskurs för knackliar

Gör dig redo för sommarens slåtter genom att vässa lien redan nu och öva på knacktekniken så att den sitter innan slåtteräsongen börjar. Kursen vänder sig till dig som redan använder eller tänker börja använda knacklie.

Tid: Lörd 25 mars kl 9-16

Plats: Fredriksberg

Kursinnehåll: Vässning av lien – knackning, bryning, jordläggning och övrig justering av lien mot orv

Om du redan har ett knacklieblad kan du ta med det, annars finns det att köpa från kursledaren. Köp inget nytt innan kursen.

Kursledare: Staffan Lundaahl. Kontakta Staffan om du har frågor om utrustning eller andra praktiska frågor. Tel 0590-230 92 eller 070-267 72 92

Anmälan senast 20 mars via kalendern längst ner på länsstyrelsens webbplats www.lansstyrelsemn.se/dalarna

Europeiska jordbruksfonden för landsbygdsutveckling: Europa investerar i landsbygdsområden